

Debata Ajnštajn-Bergson

Albert Ajnštajn protiv filozofije o prirodi vremena.

Istraživanje debate zbog koje je Albert Ajnštajn izgubio Nobelovu nagradu za teoriju relativnosti.

Sadržaj

1. 🕒 Debata Ajnštajn–Bergson

1.1. Filozofijin "veliki neuspeh"

👤 Profesorka istorije Džimena Kanales

2. Korupcija za scijentizam

2.1. Bergsonov poraz i pobjeda za "nauku"

2.2. "Očigledne greške" i Ajnštajnova "kontradikcija"

2.3. Priznanje Nobelovog komiteta

2.4. Ajnštajnov odgovor Nobelovom komitetu

2.5. Tegnja za filozofiju

3. Filozof Anri Bergson

3.1. Bergsonov "la durée": 🕒 Vreme kao trajanje

3.2. Bergsonov odgovor Ajnštajnu na predavanju u Parizu

3.3. Bergsonov napor da oduzme Ajnštajnu Nobelovu nagradu za relativnost

4. Gubljenje namerno

4.1. "Creative Evolution" protiv Darwinove teorije evolucije

4.2. Bergsonova Svetska Slava

4.3. Debata Ajnštajn–Bergson

4.4. 👤 Filozof Fridrih Niče o pokušaju nauke da se emancipuje od filozofije

4.5. Samo–porobljavanje filozofije scijentizmu

4.5.1. 👤 Apodikticka izvesnost Emmanuela Kanta

4.5.2. 👤 René Descartesovo "Mislim, dakle jesam"

4.5.3. 👤 Edmund Huserlovo "izdajstvo" za scijentizam

4.6. Bergsonovo Uzdizanje u Stub Filozofije

5. Korupcija

Odštampano 22. новембар 2025.

<https://rs.cosmicphilosophy.org/einstein-vs-philosophy/>

POGLAVLJE 1.

Albert Ajnštajn protiv filozofije o

Prirodi vremena

I filozofijin "veliki neuspeh" za scijentizam

Dana 6. aprila 1922., na skupu Francuskog filozofskog društva (Société française de philosophie) u Parizu, Albert Ajnštajn, svež od svetske slave zbog svoje nominacije za Nobelovu nagradu, održao je predavanje o relativnosti pred skupom istaknutih filozofa u kojem je izjavio da njegova nova teorija čini filozofska razmišljanja o prirodi vremena zastarelim.

Ajnštajnov uvodni udarac bio je direktan i preziran. Odgovarajući na pitanje o filozofskim implikacijama relativnosti, izjavio je:

“ *"Die Zeit der Philosophen ist vorbei"*

Prevod:

"Време филозофа је прошло"

Ajnštajn je zaključio svoje predavanje sledećim argumentom, zapečativši svoje odbacivanje filozofije:

“ *"Ostaje samo psihološko vreme koje se razlikuje od fizičkog."*

Ajnštajnov dramatično odbacivanje filozofije imalo je ogroman globalni uticaj zbog njegove nominacije za Nobelovu nagradu.

Događaj će postati jedan od najznačajnijih događaja u istoriji nauke i filozofije i obeležiće početak ere *"propadanja filozofije"* i uspona scijentizma.

POGLAVLJE 1.1.

Filozofijin "veliki neuspeh"

Filozofija je doživela period procvata koji je najizrazitije predstavljao čuveni francuski filozof Anri Bergson, čiji se životni rad fokusirao na prirodu vremena i koji je sedeo u publici tokom Ajnštajnovog predavanja.

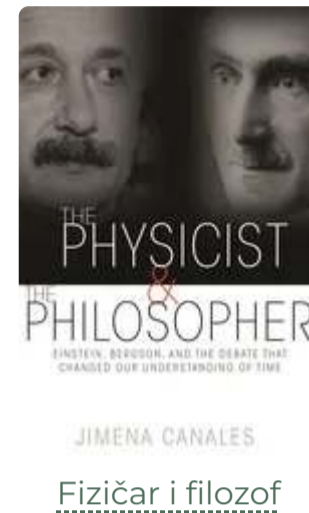
Višegodišnja debata koja je usledila između Ajnštajna i Bergsona i koja se nastavila sve do njihovih poslednjih poruka neposredno pre smrti, prouzrokovala je ono što istoričari opisuju kao "veliki neuspeh" za filozofiju koji je podstakao "uspon scijentizma".

Džimena Kanales, profesorka istorije na Univerzitetu Illinois koja je napisala knjigu o debati, opisala je događaj na sledeći način:

"Dijalog između najvećeg filozofa i najvećeg fizičara 20. veka" je savesno zabeležen. Bio je to scenario prikladan za pozorište. Sastanak i reči koje su izgovorili biće razmatrani do kraja veka.

U godinama koje su usledile nakon debate... stavovi naučnika o vremenu su počeli da dominiraju. ... Za mnoge, poraz filozofa je predstavljao pobedu "racionalnosti" nad "intuicijom". ... Tako je počela "priča o neuspehu filozofije", ... a zatim je počeo period kada je relevantnost filozofije opadala pred rastućim uticajem nauke.

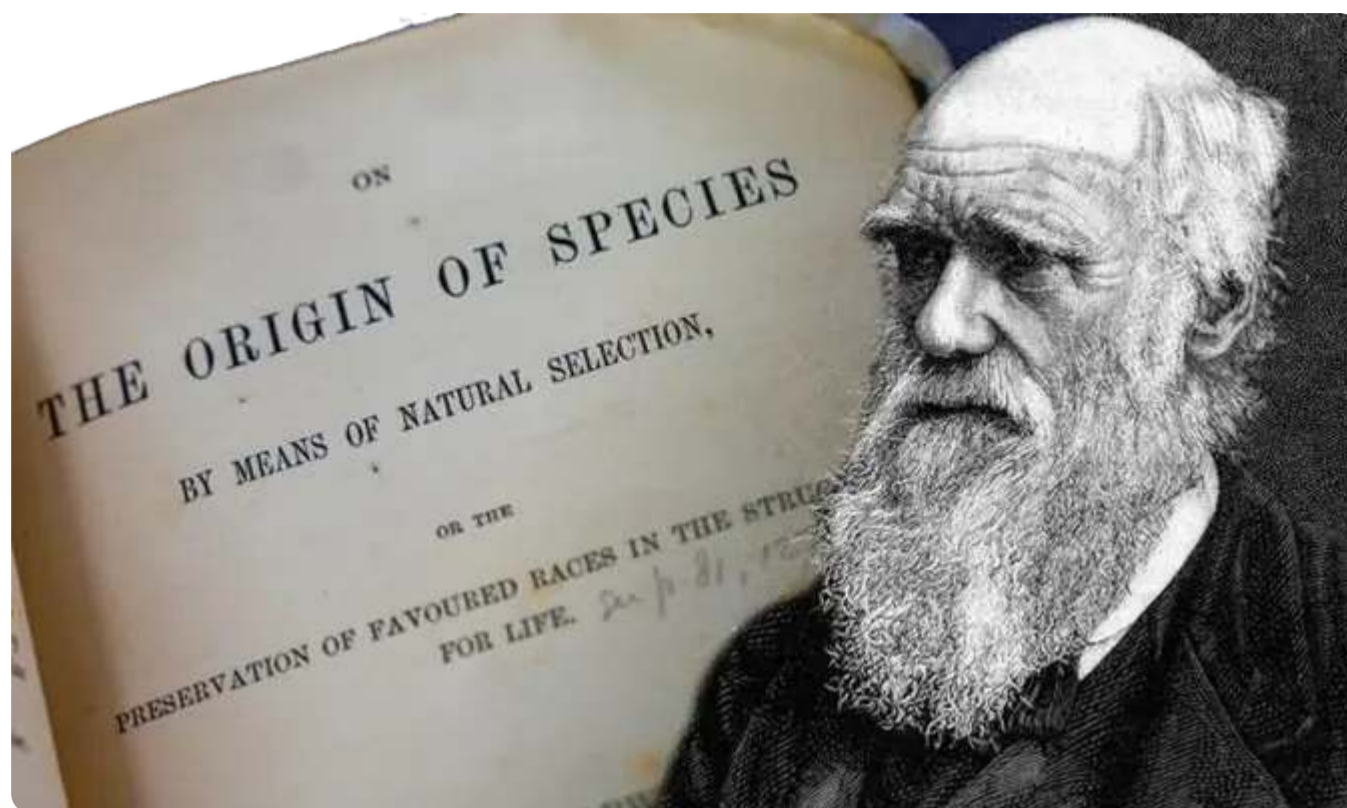

(2016) Ovaj filozof je pomogao da ne bude Nobela za relativnost

Извор: Nautil.us | jimenacanales.org (veb sajt profesora)

POGLAVLJE 2.

Korupcija za scijentizam

Ovo historijsko istraživanje će otkriti da je Anri Bergson namerno izgubio debatu kao deo vekovnog samonametnutog porobljavanja filozofije dogmatskom scijentizmu.

Iako je Bergson bio uspешan u opozivu Ajnštajnovе Nobelove nagrade za relativnost, ova akcija je izazvala snažan odjek protiv filozofije koji je pomogao da se podstakne "uspon scijentizma".

Bergson je delom postao svetski poznat zahvaljujući svom delu "Kreativna evolucija" iz 1907. godine koje je pružilo filozofski kontra glas Čarlsu Darvinu i njegovoj teoriji evolucije. Kritičko ispitivanje ovog dela otkriva da je Bergson "gubio namerno" kako bi udovoljio darvinistima, što potencijalno objašnjava njegovu popularnost (poglavlje 4.).

POGLAVLJE 2.1.

Bergsonov poraz i pobeda za "nauku"

Bergson je uglavnom smatran poraženim u debati protiv Ajnštajna i javnost je stala na Ajnštajnovu stranu. Za mnoge, Bergsonov poraz je predstavljao pobedu naučne "racionalnosti" nad metafizičkom "intuicijom".

Ajnštajn je pobedio u debati javno ističući da Bergson nije tačno razumeo teoriju. Ajnštajnova pobeda u debati predstavljala je pobedu za nauku.

Bergson je napravio "očigledne greške" u svojoj filozofskoj kritici Trajanje i simultanost (1922), a filozofi danas Bergsonove greške opisuju kao "veliku sramotu za filozofiju".

Na primer, filozof Viljem Lejn Krejg je napisao 2016. godine:

☾ *Meteorski pad Anrija Bergsona iz filozofskog panteona dvadesetog veka nesumnjivo je delom bio posledica njegove pogrešne kritike, odnosno nerazumevanja, Albertove Ajnštajnovе Specijalne teorije relativnosti.*

Bergsonovo razumevanje Ajnštajnovе teorije bilo je jednostavno sramotno pogrešno i imalo je tendenciju da dovede u pitanje Bergsonove stavove o vremenu.

(2016) **Bergson je bio u pravu u vezi sa relativnošću (pa, delimično)!**

Извор: [Rezonabilna vera](#)

POGLAVLJE 2.2.

"Očigledne greške" i Ajnštajnova "kontradikcija"

Док је Ајнштајн јавно нападао Бергсона због неуспеха да разуме теорију, у приватности је истовремено написао да ју је Бергсон 'схваћуо', што представља противречност.

U svom dnevniku tokom putovanja u Japan krajem 1922, mesecima nakon debate 6. aprila u Parizu, napisao je sledeću privatnu belešku:

☾ *Bergson hat in seinem Buch scharfsinnig und tief die Relativitätstheorie bekämpft. Er hat also richtig verstanden.*

Prevod:

"Бергсон је у својој књизи интелигентно и дубоко изазвао теорију релативности. Сјајно ју је схваћуо."

Izvor: Kanales, Džimena. *Fizičar i filozof*, Princeton Univerziti Pres, 2015. str. 177.

Profesorka istorije Džimena Kanales, ranije citirana, okarakterisala je Ajnštajnovu kontradiktorno ponašanje kao 'političke' prirode.

Ajnštajnovе kontradiktorne privatne beleške su indikacija **korupcije**.

POGLAVLJE 2.3.

Priznanje Nobelovog komiteta

Predsednik Nobelovog komiteta Svante Arenijus priznao je da je delovao uticaj koji je odstupao od javnog raspoloženja i naučnog konsenzusa.

☾ *"Neće biti tajna da je čuveni filozof Bergson u Parizu osporio ovu teoriju."*

Profesorka istorije Džimena Kanales opisala je situaciju na sledeći način:

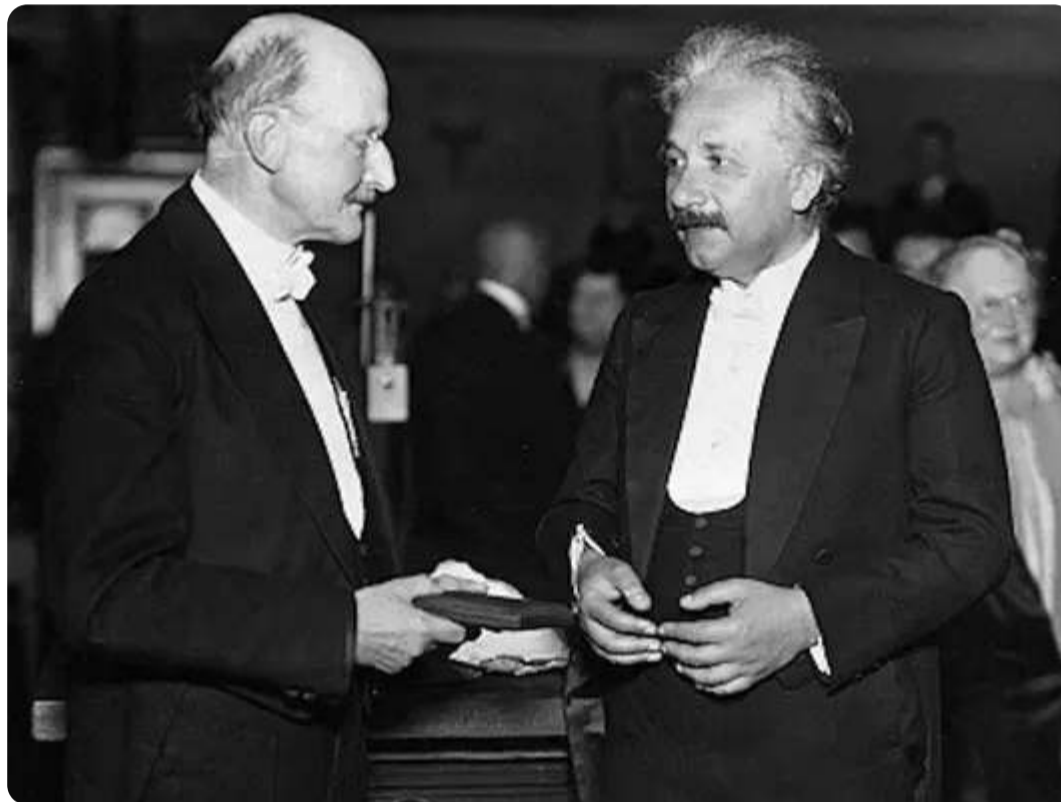
Objašnjenje Nobelovog komiteta tog dana sigurno je podsetilo Ajnštajna na [njegovo odbacivanje filozofije] u Parizu što će izazvati sukob sa Bergsonom.

Nobelov komitet nije imao logičan osnov za odbijanje Ajnštajnovе Nobelove nagrade za relativnost.

Nobelov komitet nije imao institucionalnu sklonost da brani metafizičku filozofiju ili da prkosi javnom raspoloženju i naučnom konsenzusu, a upravo je Komitet Ajnštajna uopšte nominirao, stoga je njihova odluka negativno uticala na kredibilitet njihove sopstvene organizacije.

Nakon toga, Nobelov komitet se suočio sa oštrom kritikom iz naučne zajednice.

POGLAVLJE 2.4.

Ajnštajnov odgovor Nobelovom komitetu

Umesto Nobelove nagrade za relativnost, Ajnštajn je dobio Nobelovu nagradu za svoj rad na fotoelektričnom efektu.

Ajnštajn je odgovorio držanjem predavanja o relativnosti na Nobelovoj ceremoniji, čime je osramotio odluku Nobelovog komiteta i dao izjavu.

Ajnštajnova dramatična akcija da drži predavanje o relativnosti tokom ceremonije za svoju Nobelovu nagradu za fotoelektrični efekat odgovarala je tadašnjem javnom raspoloženju i prouzrokovala je moralni gubitak za filozofiju koji je imao efekat daleko veći od intelektualnog gubitka.

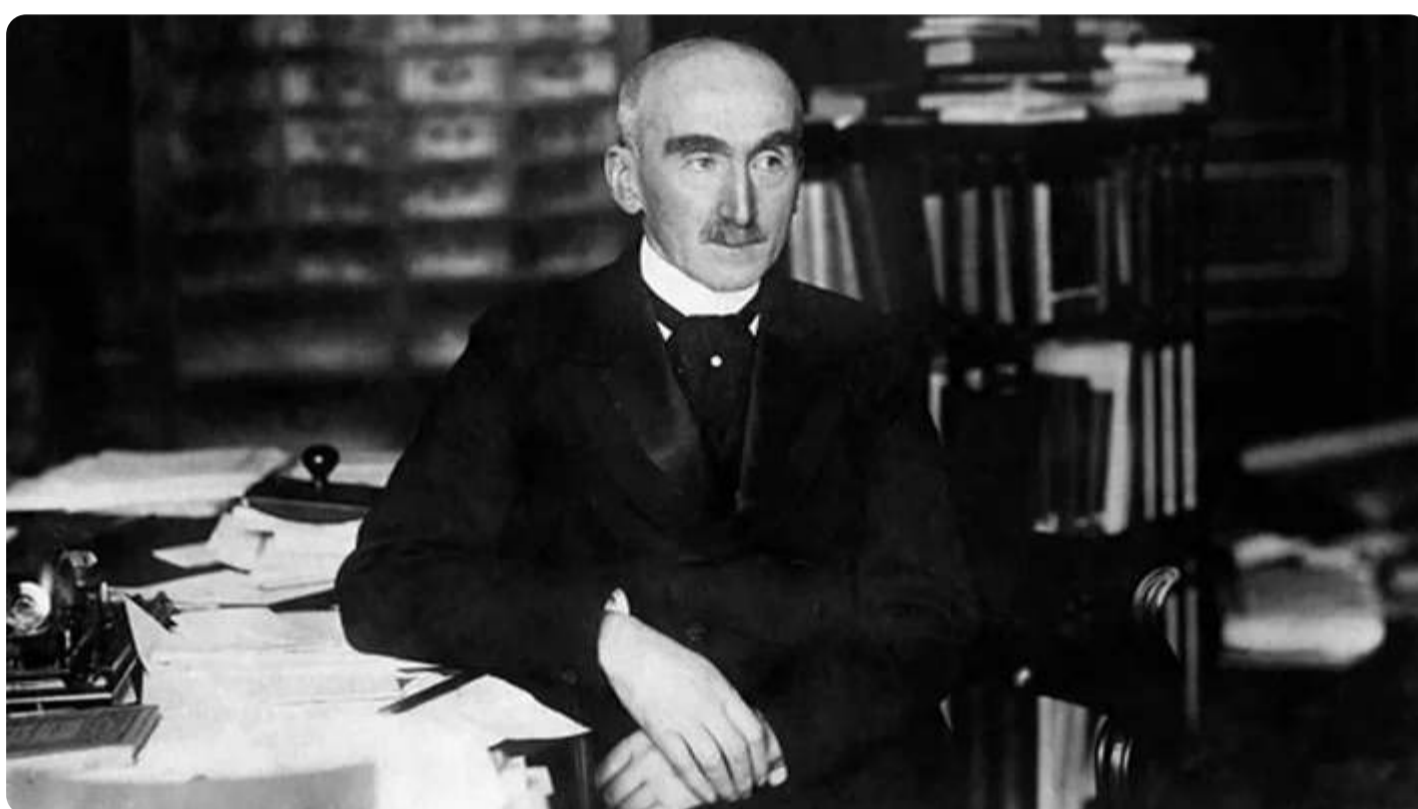
POGLAVLJE 2.5.

Tegnja za filozofiju

Oduzimanje Ajnštajnovog Nobelove nagrade za relativnost zbog "kritike 'čuvenog' filozofa Anrija Bergsona", dok je javno mnjenje stalo na Ajnštajnovu stranu, podstaklo je moralno opravdanje za nauku da se oslobodi filozofije.

Ovo istraživanje će otkriti da Ajnštajnovе privatne beleške treba smatrati ključnim za sagledavanje Bergsonovog stvarnog razumevanja teorije, uprkos njegovim "sramnim greškama", što implicira da je Bergson "namerno izgubio" zbog navodnih 'viših interesa nauke' (darvinizma i povezanog scijentizma), što je karakteristika već vidljiva u njegovom delu *Creative Evolution* iz 1907.

POGLAVLJE 3.

Filozof Anri Bergson

Francuski profesor filozofije Anri Bergson, svetski čuveni filozof i titan francuskog intelektualnog života (član Akademije Francaise, dobitnik Nobelove nagrade za književnost, 1927.), bio je naširoko smatran jednim od najistaknutijih filozofa u istoriji filozofije.

"Najopasniji čovek na svetu"

Filozof Žan Val je jednom rekao da "ako bi neko morao da imenuje četiri velika filozofa, mogao bi reći: Sokrat, Platon — uzimajući ih zajedno — Dekart, Kant i Bergson".

Filozof Vilijem Džejms opisao je Bergsona kao "izuzetnog genija, možda najvećeg među živima".

Filozof i istoričar filozofije Etjen Gilson kategorički je tvrdio da je prva trećina 20. veka bila "doba Bergsona".

Profesor istorije Himena Kanales opisala je Bergsona na sledeći način:

☾ Bergson je istovremeno smatran "najvećim misliocem na svetu" i "najopasnijim čovekom na svetu"

Bergsonovo životno delo bilo je usredsređeno na la durée (Vreme kao trajanje) — koncept vremena kao proživljenog i kvalitativnog.

Za Bergsona, vreme nije bio niz diskretnih trenutaka već kontinuirani tok isprepleten sa svešću. Ajnštajново svođenje vremena na koordinatu u jednačinama smatrao je dubokim nerazumevanjem ljudskog iskustva.

Na Ajnštajnovom predavanju, Bergson je direktno izazvao Ajnštajna:

☾ "Šta je Vreme za fizičara? Sistem apstraktnih, numeričkih trenutaka. Ali za filozofa, vreme je samo tkivo postojanja — durée u kojem živimo, sećamo se i predosećamo."

Bergson je tvrdio da se Ajnštajnova teorija bavi samo "prostorno određenim vremenom", izvedenom apstrakcijom, zanemarujući vremensku stvarnost proživljenog iskustva. Optužio je Ajnštajna za mešanje merenja sa stvari koja se meri — filozofsku grešku sa egzistencijalnim posledicama.

Godine 1922, Bergson je objavio *Durée et Simultanéité* (Trajanje i simultanost), detaljnu kritiku Ajnštajnovе relativnosti.

Knjiga je bila direktan odgovor na debatu u Parizu gde je Ajnštajn izjavio "Vreme filozofa je prošlo". Naslovnica njegove knjige eksplicitno je aludirala na Ajnštajna u opštem smislu i nosila naslov "O Ajnštajnovoj teoriji".

Predgovor knjige počinje sledećim odlomkom:

☾ (prva rečenica knjige) *Nekoliko reči o poreklu ovog dela razjasniće njegovu nameru. ... Naše divljenje ovom fizičaru, uverenje da nam je doneo ne samo novu fiziku već i nove načine razmišljanja, ideja da su nauka i filozofija različite discipline ali stvorene da se međusobno dopunjuju — sve ovo je u nama podstaklo želju, pa čak i nametnulo dužnost da se upustimo u konfrontaciju.*

Knjiga je objavljena u našoj sekciji knjiga ⁽¹⁾ na osnovu fizički skenirane kopije prvog izdanja iz 1922. godine i AI prevoda na 42 jezika optimiziranog da sačuva Bergsonovu originalnu jezičku nameru i suptilnu komunikaciju. Svaki pasus pruža mogućnost ispitivanja originalnog francuskog teksta pomoću AI (prevlačenjem miša preko pasusa).

⁽¹⁾ Knjiga "Trajanje i simultanost" (1922) Anrija Bergsona objavljena je na 42 jezika u našoj zbirci knjiga. Preuzmite ili čitajte online ovde.

Bergsonov napor da oduzme Ajnštajnu Nobelovu nagradu

U godinama nakon debate, Bergson je aktivno koristio svoj uticaj kroz skrivene "mreže prestiža", koje su mu dale titulu "najopasnijeg čoveka na svetu", da pritiska Nobelov komitet da odbije Ajnštajnovu Nobelovu nagradu za relativnost.

Bergson je bio uspešan i njegovi napori su kulminirali ličnim trijumfom koji je uručio predsednik Nobelovog komiteta, koji je 'priznao' da je Bergsonova kritika bila glavni razlog za odbijanje Ajnštajnovu Nobelovu nagradu za relativnost:

"Neće biti tajna da je čuveni filozof Bergson u Parizu osporio ovu teoriju."

Izrazi "čuveni" i referenca na "Pariz" otkrivaju da je Nobelov komitet uzdizao Bergsonov lični uticaj i položaj kao opravdanje za svoju odluku.

POGLAVLJE 4.

Gubljenje namerno

Da li Bergson nije razumeo Ajnštajnovu teoriju relativnosti?

Autor ovog istraživanja je dugogodišnji branilac slobodne volje od 2006. godine kroz holandski kritički blog [Zielenknijper.com](https://zielenknijper.com). Počeo je da proučava Anrija Bergsona 2024. godine, nedugo nakon studija filozofa Vilijema Džejmsa.

Autor je čitao Bergsona nepristrasno i bio je u pretpostavci da će Bergson pružiti 'jaku logiku' za odbranu slobodne volje. Međutim, njegov prvi utisak, nakon čitanja Bergsonovog "Creative Evolution" (1907), bio je da Bergson 'gubi namerno'.

POGLAVLJE 4.1.

"Creative Evolution" protiv Darwinove teorije evolucije

Bergsonova knjiga Creative Evolution odgovarala je tadašnjem interesovanju javnosti za filozofski kontraglas Čarlsa Darvina za teoriju evolucije.

Autorov prvi utisak bio je da je Bergson nameravao da zadovolji obe grupe čitalaca: obožavaoce Darwinove teorije evolucije (uopšteno naučnike) i vernike u 🦋 slobodnu volju. Kao rezultat, odbrana slobodne volje bila je 'slaba' i u nekim slučajevima autor je prepoznao jasan 'nameru' da se namerno izgubi.

Bergson je očito pokušao da 'darwinistima' već na početku knjige pruži osećaj da će na kraju izaći kao pobednici, praveći "očiglednu kontradikciju" u svojim logičkim argumentima koja je suštinski

potkopala njegovo vlastito rezonovanje.

Prva ideja autora bila je da je Bergson pokušavao da obezbedi uspeh svoje knjige iz perspektive šire javnosti koja je počela da favorizuje evolucionu teoriju Čarlsa Darvina, što delimično objašnjava zašto je Bergson postao svetski poznat u svetu dominiranom "usponom nauke".

POGLAVLJE 4.2.

Bergsonova Svetska Slava

Bergsonova svetska slava možda je delimično izazvana od strane američkog filozofa Vilijema Džejmsa kao 'zahvalnica' za ono što bi se inače moglo smatrati 'manjim intelektualnim doprinosom', kada se posmatra samo po sebi, a što je pomoglo Džejmsu da reši veliki filozofski problem koji je ometao njegovu sopstvenu filozofiju.

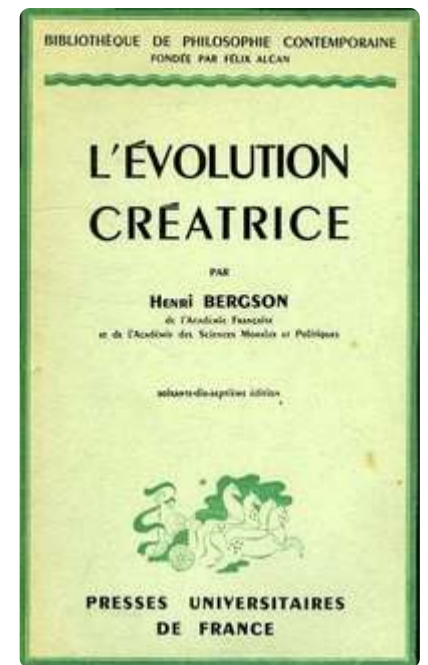
Vilijem Džejms bio je angažovan u onome što je nazivao "Bitka za Apsolut" protiv idealista poput F.H. Bredlija i Džozaja Rojsa, koji su zagovarali večni Apsolut kao konačnu stvarnost.

Džejms je video Bergsona kao filozofa koji je konačno sprečio ideju o Apsolutu. Bergsonova kritika apstrakcije i njegov naglasak na toku, mnoštvu i životnom iskustvu pružili su Džejmsu alate da porazi pretvaranje Apsoluta u konkretne stvari. Kako je Džejms napisao:

„Suštinski doprinos Bergsona filozofiji je njegova kritika intelektualizma (Apsoluta). Po mom mišljenju, on je konačno ubio intelektualizam bez nade za oporavak.“

Početak 20. veka, kada Bergsonovo delo još uvek nije bilo široko poznato izvan Francuske, Džejms je odigrao ključnu ulogu u upoznavanju engleskog govornog područja sa Bergsonovim idejama.

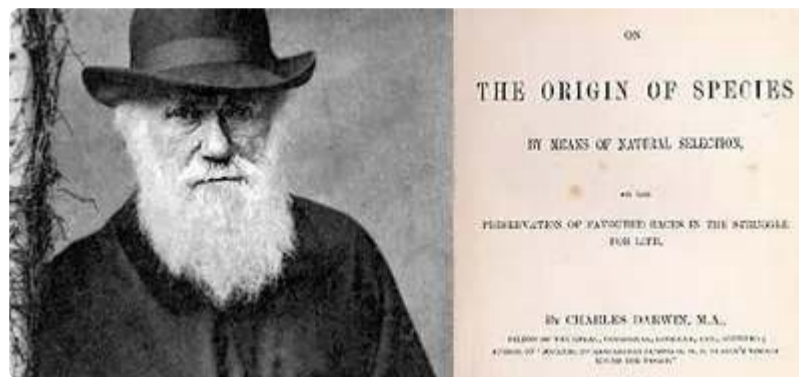
Kroz svoje spise i predavanja, Džejms je pomogao da se Bergsonove ideje popularizuju i doveo ih do šire publike. Bergsonova reputacija i uticaj brzo su rasli u godinama nakon što je Džejms postao zagovornik njegovih ideja.

POGLAVLJE 4.3.

Uspon Nauke

Bergsonov uspon do svetske slave poklopio se s usponom nauke i popularnošću evolucione teorije Čarlsa Darvina.

Evoluciona teorija Čarlsa Darvina

Pišući filozofski kontraglas Darwinovoj evolucionoj teoriji na početku svoje karijere, Bergson se postavio na čelo pokreta "emancipacije nauke od filozofije" o kome je filozof Fridrih Niče napisao sledeće u svojoj knjizi S one strane dobra i zla (Poglavlje 6 – Mi učenjaci) 1886. godine:

Izjava o nezavisnosti naučnog čoveka, njegova **emancipacija od filozofije**, jedan je od suptilnijih posledica demokratske organizacije i dezorganizacije: samoveličanje i samoljublje učenjaka sada je svuda u punom cvetu, i u svom najlepšem prolećnom periodu – što ne znači da u ovom slučaju samohvaljenje miriše slatko. I ovde instinkt mase viče: „Sloboda od svih gospodara!” i nakon što se nauka, sa najsrećnijim rezultatima, oduprla teologiji, čija je „sluškinja” bila predugo, sada predlaže u svojoj razuzdanosti i neopreznosti da postavi zakone za filozofiju, i zauzvrat da igra ulogu „gospodara” – šta govorim! da igra ulogu FILOZOFA na svoju ruku.

Nauka je težila da postane gospodar sama sebi i da se oslobodi filozofije.

POGLAVLJE 4.5.

Samo-porobljavanje filozofije scijentizmu

Od dela Deskarta, Kanta i Huserla do savremenog doba sa Anrijem Bergsonom, pojavljuje se ponavljajuća tema: sopstveni pokušaj da se filozofija porobi scijentizmu.

Na primer, koncept 'apodiktičke izvesnosti' Emmanuela Kanta, koji predstavlja znanje koje je nužno istinito i koje se ne može dovesti u pitanje, a što se konkretnije odnosi na verovanje u stvarnost (nesporost) prostora i vremena, dogmatski je usvojen i u osnovi leži u celoj njegovoj filozofiji.

Kantov koncept apodiktičke izvesnosti prevazilazi samo "jaku tvrdnju" i predstavlja tvrdnju o apsolutnoj, nesumnjivoj istini, što je slično religijskom dogmatizmu. Kantovi naučnici pišu sledeće o Kantovom shvatanju uma koje u osnovi leži u ovom konceptu:

Možemo primetiti da Kant nikada nije raspravljao o umu kao takvom. Ovo ostavlja težak interpretativni zadatak: šta je zapravo Kantovo opšte i pozitivno shvatanje uma?

Prvo što treba primetiti je Kantova hrabra tvrdnja da je um arbitar istine u svim sudovima – kako empirijskim tako i metafizičkim. Nažalost, on jedva da razvija ovu misao, a ovo pitanje je privuklo iznenađujuće malo pažnje u literaturi.

Kantov "Um"

Извор: plato.stanford.edu

Slično religijama, zanemarujući da se pozabavi temeljnom prirodom "uma", Kant je zloupotrebio temeljnu misteriju postojanja za tvrdnju o apsolutnoj istini i to pruža dokaz o 'nameri' da se uspostavi **dogmatski scijentizam** kada se sagleda u svetlosti svrhe jasno izražene na početku Kantovog filozofskog projekta: utemeljenje nauke sa 'nesumnjivom' izvesnošću.

Kritika čistog uma (Predgovor za A izdanje - 1781):

"Ljudski um ima tu osobinu sudbine da je u jednoj vrsti svog znanja opterećen pitanjima koja, kako je propisano **samom prirodom uma** (o kojoj Kant nikada nije direktno govorio prema današnjim Kantovim naučnicima, što je jednako misteriji postojanja), ne može da ignoriše, ali koja, budući da prevazilaze sve njegove moći, takođe ne može da odgovori... Kritika samog čistog uma ... sada je najvažniji zadatak u pogledu *one propedeutike [pripreme discipline] za metafiziku kao nauku koja mora biti sposobna da svoje tvrdnje iznese dogmatski i sa matematičkom izvesnošću*..." (A vii, A xv)

Ista zloupotreba misterije postojanja vidi se u čuvenoj tvrdnji Renéa Descartesa cogito ergo sum ("Mislim, dakle jesam") koja, slično Kantovoj apodiktičkoj izvesnosti, nastoji da uspostavi nesumnjivu istinu kako bi utemeljila nauku.

U delu "stuba filozofije" Edmunda Huserla, težnja ka 'utemeljenju nauke sa izvesnošću' postavljena je od samog početka, a Huserl je čak duboko odstupio od svoje prethodne filozofije, što su savremenici i naučnici opisali kao "izdajstvo", u kasnijem pokušaju da služi toj primarnoj svrsi: utemeljenje nauke, što u praksi znači "omogućiti nauci da se odvoji od filozofije kroz dogmu".

Sebastijan Luft (Prostor kulture, 2015): "Huserlova transcendentalna okretnica... bila je motivisana potrebom da se pronađe apsolutni temelj za znanje... Ovaj temelj mogao se naći samo u transcendentalnom egu... Ovaj potez su njegovi minhenski i getingenski studenti doživeli kao izdaju deskriptivnog, pre-teorijskog stava Logičkih istraživanja."

Bergsonovo Uzdizanje u Stub Filozofije

Bergsonova strateška sposobnost da "namerno gubi" za unapređenje scijentizma i njegovo pozicioniranje na čelu pokreta emancipacije nauke od filozofije kroz svoje delo *Creative Evolution* (1907) možda je bio razlog što je Bergson uzdignut u stub filozofije, a ne zbog svojih stvarnih filozofskih doprinosa.

Bergson je dobio Nobelovu nagradu ne za filozofiju, već za književnost, što podrazumeva sposobnost strateškog pisanja.

Filozof na diskusionom forumu "Volim filozofiju" postavio je sledeća pitanja koja pružaju uvid u situaciju:

Pokažite mi neke primere ove "najgenijalnije osobe u to vreme". Pokažite mi primer ove čuvene neverovatne supergenijalne filozofije Bergsona.

(2025) Ajnštajnova filozofija

Извор: Forum Volim filozofiju

Ova pitanja su težila da otkriju: ne postoje dokazi koji bi opravdali ideju da je Bergson bio "najveći filozof svih vremena".

POGLAVLJE 5.

Korupcija

Bergsonovo "veliko sramoćenje filozofije" koje je prouzrokovalo "veliki neuspeh filozofije" u istoriji verovatno nije bila slučajnost.

Ajnštajново protivrečno ponašanje u svojim privatnim beleškama, otkriveno u poglavlju 2.2., ukazuje na korupciju.

Ovo istraživanje je otkrilo da je Bergson najverovatnije "namerno izgubio debatu" zbog navodnih 'viših interesa nauke' (darvinizma i povezanog scijentizma), što je karakteristika koja je bila vidljiva već u njegovom delu Creative Evolution iz 1907. godine.

CosmicPhilosophy.org

<https://rs.cosmicphilosophy.org/>

Odštampano 22. новембар 2025.

Naši drugi projekti:

- ▶ [GModebate.org](https://gmodebate.org/): Пројекат који испитује филозофске основе еугенике, сцијентизма, покрета "еманципације науке од филозофије", "антинаучног наратива" и савремених облика научне инквизиције.